

ABONAMENTUL  
Pe un an . 24 Cor.  
Pe jum. an . 12  
Pe 1 lună . 2

Num. de Dumitru  
pe un an 4 Cor. — Pen-  
tru România și America  
10 Cor.

Num. de zi pentru Ro-  
mania și străinătate pe  
un an 40 franci.

# TRIBUNA

REDACȚIA  
și ADMINISTRAȚIA  
Deák Ferenc-utca: 20.

INSERTIUNILE  
se primesc la adminis-  
trație.  
Manuscrisurile nu se în-  
polază.  
Telefon pentru oraș și  
comitat 502.

## „Circumspecții și prudenții“.

Sașii sunt impresionați. Și cum nu? Am înregistrat în cei doi ani din urmă o colecție întreagă de voci obiective și argumentate dar voci de reprobare hotărâtă a atitudinii lor politice.

În fața acestor critici obiective și documentate și mai ales venite *dela germani*, nu mai mergea cu tactica de »totschweigen«. În același timp, doi deputați sași, d-nii dr. Gustav Gratz și V. A. Eitel, simt trebuința de a răspunde, de a se justifica nu în fața opiniei publice a Ungariei ci în fața puterilor protectori și binevoitori din Germania.

Din declarațiile amândurora par'că fâlfăie și să agită un spectru, spectrul »primejdiei românești«. Românii ne deznaționalizează poporul, zic ei, și conlucrarea noastră parlamentară cu românii ne-ar aduce o mare pierdere de mandate prin votul universal și ne-ar răpi toată înfrigurarea ce avem în politica țării întregi prin numărul deputaților noștri.

Va să zică românii formează o primejdie îndoită pentru poporul săsesc: *politică și etnică*.

Ori cât ar crede oamenii politici sași de irezistibile aceste două argumente, ne vor da voie să le cercetăm mai deaproape.

Întrebăm mai întâi: Când s'a ridicat între români vre-odată în presă, în parlament sau în opinia publică dorința de a răpi sașilor puterea și influența politică, de-a le

reduce numărul mandatelor de deputați? Credem că nimeni dintre sași nu ar putea cita nici măcar un singur om politic român ori cât de neînsemnat și neinfluent, care să fi cerut o mărire a influenței noastre politice pe socotela puterii politice și a mandatelor săsești. Repetăm: *pe socotela puterii politice a poporului săsesc*, căci dorința noastră nu e de a scade puterea și drepturile altor neamuri, ci numai și numai de a *cuceri* drepturile și puterea politică ce ni-se cuvine după numărul și însemnătatea noastră.

Dar, ni-se va răspunde din partea sașilor, alegerea dela Cristian bunăoară și din alte cercuri electorale, nu dovedește contrariul, nu dovedește în mod învederat că românii vor să zmulgă mandatele săsești? Dar reforma electorală a votului universal, oare nu-i chemată să reducă numărul deputaților sași și să sporească numărul deputaților români?

Aceste sunt argumente al căror adevăr e numai aparent.

Oare nu-i adevărat, că în cercul Cristianului și aproape în toate celelalte cercuri reprezentate de deputații sași, se găsește un număr însemnat de români, ba adesea românii fac majoritatea populației? Este oare cu dreptate, ca românii aceștia timp de zece ani, să fie reprezentați de străini?

Dacă românii au căutat să cucerească aceste locuri, ei n'au făcut-o pentru ca să răpească poporului săsesc mandate nici pen-  
a-l stăpâni și subjugă politicește. Nici la Cristian și nici în alte locuri lupta noastră

electorală nu a avut un caracter ofensiv și cuceritor ci curat defensiv.

Dar suntem noi vinovați, dacă actuala lege electorală ni a amestecat astfel cu sașii, încât vrând să ne apărăm drepturile și puterea politică ajungem în conflict necesar cu sașii? Ea a arondat cercurile în mod vician astfel, pentru a produce în chip meșteșugit puncte de ciocnire națională, și pentru a perpetua pe veci antagonismul politic dintre români și sași.

Cum s'ar putea înlătura conflictul acesta? Nimic mai lesne. Produs în mod artificial, conflictul se poate înlătura printr'o arondare dreaptă a cercurilor electorale pe baza principiului național.

Credem că nici un om politic român nu va avea vr'o obiecție de ridicat împotriva acestei soluțiuni: desfacerea totală a cercurilor săsești de cele românești și arondarea lor pe baza cadastrului național. Dacă soluțiunea asta a putut să aplaneze conflictul național atât de înverșunat dintre nemții și cehii Moraviei, și îl va aplatina probabil și în Boemia, pentru ce nu ar fi el bun și pe teritoriul numit *fundus regius*, între români și sași?

O ultimă obiecțiune se va putea ridica din partea sașilor: ea privește numărul deputaților sași. E adevărat că numărul de azi al deputaților sași pare exagerat față de numărul poporului ce ei reprezintă. Și poate că sașii singuri ar conveni ca el să se reducă întrucâtva, după cum ei au cedat de bună voie mandatul din Brașov secretarului de stat Szterényi și n'au încercat să se împo-

FOIȚA ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

## In provincie.

De Matilde Seroa.

Traducere de Pompiliu Robescu.

Cele două familii rivale semănau cu celebrele familii Capuletti și Montechi, cari au lăsat posterității trista poveste a lui Romeo și Julieta, numai cu deosebire, că după obiceiurile de azi, în loc de a se vărsa sânge, se rispeau bani. În loc de morți erau procese lungi și costisitoare. De regulă cauzele ce le produceau, erau mici: un păruș ce lua o direcție greșită, o capră ce trecea din țarina unuia în a celuilalt, niscaiva cartofi, cari întinzându-și vrejurile făceau să dispară hotarul. Din aceste motive hârtii timbrate de judecătorie, sentințe, procese complicate: advocații adversari își frecau mâinile de bucurie și făceau afaceri. Cum se iscaser acea ură între familiile Pasquali și Dericca nimeni nu știe exact. Și dintr'o parte și din alta nu se putea preciza destul, că era o înimicizie profundă. Fiind vecini cu casele în oraș, vecini cu țarinele de câmp se întâlneau deseori, aruncându-și priviri fugetoare; nevestele se duceau la liturghie în biserici diferite, ca să nu se întâlnească; dacă fetele lui Dericca își făceau rochii albastre, fetele lui Pasquali își făceau roșii; în consiliul municipal Pasquali era conservator și Dericca liberal, ceace făcea unul din el, celalalt nu ar fi făcut pentru o mie de scule; unde se ducea unul, celalalt nu punea piciorul. Apoi vorbe, ftecării, dorinți de scandaluri, răutăți, în scurt, acel cortej de vorbe ce se petrece în provincie între două familii ri-

vale. Între acestea, Carlo, primul fiul al lui Pasquali și Maria, a doua fiică a lui Dericca, se amorozează unul de altul.

Amorurile în orașele mici italiene, nu au nici o variație; de cele mai multe ori sunt relațiuni cari încep din copilărie, se urmează cu partidele de *musca oarbă*, se manifestează numai în balurile familiare, se urmează în jocul de loton și aproape întotdeauna se completează în fața primarului și a preotului. Sunt amoruri știute, supravegheate, stabilite, protejate de tata mare și de unchi, cunoscute de întreg orașul, amoruri fără nervi, fără lacrimi, fără curiozități, un ce foarte calm, foarte lent, cristalizarea amorului.

Dar Carlo Pasquali a avut norocul nespuse de a sta 15 zile la Neapol o singură dată, și de atunci privea cu dispreț obiceiurile provinciei sale; iar Maria Dericca, într'o noapte la lumina candeliei, a plâns cetind nenorocirile ce căzuseră pe capul faimoasei Mastriani; și deci, și pentru ei, trebuia un amor excepțional. La început, fuseseră o privire pe furis, vorbă murmurată cu pasiune și totuși auzită prea bine de aceea care trebuia să o auză, o garoafă căzută dintr'un balcon, negreșit din cauza vântului; o paloare a lui, o roșăță a ei; apoi, cu ajutorul unei fete de spălătoareasă ce reducea în casa Mariei un bilet, un răspuns scurt; o scrisorică, o scrisoare lungă, lungă, și în fine, acele scrisori de opt sau zece foi, cari se scriu în nebulia amoroasă.

Dar vai, incurând se iviră mari obstacole amorului lor: fură văzuți, spionați, respectivii părinți fură încunoștințați și toate fulgerile furiei paterne, înăsprite de unsprezece procese, căzură pe capetele bieților inamorați. Balcoanele se închiseră,

ușa teraselor fu zăvonită, se socotiră garoafele din glastre, plumbările fură întrerupte, în fiecare Duminică se duceau la altă biserică, — dar cei doi continuară să se lubească. Supărările, piedicile, dificultățile nu făcuseră decât să înflăcăreze mai mult amorul lor: iarna Maria se scula în puterea nopții, și învălă într'un șal, se coboră tinându-și răsufierea, la o fereastră dela etajul întâi; Carlo era în stradă, răzimat de zid, și astfel stău de vorbă două sau trei clișuri, fără să observe frigul și ploaia, fără să se gândească la somnul pierdut; stău de vorbă fără să se vadă, la cinci metri în depărtare, ea sus, el jos, tăcând la orice șgomot ce auzeau, reluând șirul vorbirii, cu o înică continuă că părinții Mariei să nu i surprindă în acea conversație aeriană. Dar ce le păsă lor de toate acestea?

În inimă aveau lumina, soarele, primăvara, curajul, entuziasmul, și de ar fi venit chiar și regele lor nu le ar fi păsăat nimica. Însă, fratele Mariei, într'o noapte neputând să doarmă, se scula din pat și găsind ușa deschisă coborî scara, auzi un murmur de voci, și surprinse pe Maria asupra faptului. Lui Carlo îi adresă cuvinte insultătoare, Mariei îi trase o palmă, iar dimineața fereastră fu zidită, cu toate că scara rămase cam întunecată.

O voi, amanți fideli, cari vă sbateți în torturile amorului, închipuiți-vă voi desperarea celor doi. Scrisorile lor nu mai erau de citit pentru că lacrimile le ștergeau vorbele; șiruri de puncte de exclamație, cari păreau soldați prusieni, urmau blastemelor aduse sorții, nenorocului și altor ființe impersonale cari nu simt nimic; făceau mii de proiecte fantastice, cari le discutau, le

trivească alegerii lui Urmánczy la Reghinul-sădesc.

Dar credem că nici în punctul acesta nimeni dintre români nu ar face greutăți. Desfacerea noastră complectă de sași odată executată, nimeni dintre noi, credem, nu se va împotrivi ca numărul de azi al deputaților sași să se mențină.

Concluzia e deci clară. Este interesul sașilor ca ei să ceară împreună cu românii abrogarea actualei legi electorale, nedrepte pentru români dar mai ales primejdioase pentru sași, punându-i într'un antagonism veșnic și meșteșugit cu românii, cheltuindu-și forțele într'un conflict zadarnic cu ei.

Dar mai rămâne spectrul celalalt: primejdia *etnică* a românismului.

Aceasta-i gogorița cu care oamenii politici sași sperie pe alegătorii lor de câte ori aceștia îndrăznesc să cârtească împotriva politicii lor. Și ca niște copii speriați, înfricați de dracul cu ochii scânteietori și cu coada lungă, bieții alegători amuțesc și ori ce cuvânt de critică le îngheață în gură.

Dar să căutăm drept în fața acestui spectru. E adevărat că românii au românizat în trecut o sumă considerabilă de sate săsești. Am fi lipsiți de sinceritate dacă am tăgădui lucrul acesta.

Dar întrebăm cine-i de vină? Se poate oare spune că poporul de iobagi, fără nici o putere politică, săraci și umiliți, cari am fost în trecut, că aceștia ar fi pornit o acțiune *conștientă și sistematică* de românizare a sașilor? Credem că nici cei mai mari exageratori ai »primejdiei românești« nu vor îndrăzni să afirme aceasta.

Progresele poporului nostru printre sași și cuceririle etnice ce le-a făcut adesea, sunt un proces de dezvoltare naturală, inconștientă pentru care politica noastră nu poate fi învinuită. Cine-i vinovat dacă poporul sădesc își părăsește pe alocuri limba, portul și obiceiurile? Și cine-i vinovat dacă încă și acuma bântuie în multe locuri sistemul de-a avea numai doi copii («Zweikindersystem») printre sași?

Evident că noi nu putem fi acuzați că atacăm pe sași, iar dacă ei nu se apără, deși au toate armele, nu noi suntem vinovați.

Nu primejdia românească amenință pe sași, și într'u cât ea îi amenință, ei se pot apăra de ea. Adevărata primejdie ce amenință pe sași e *primejdia ungurească*. Ce-i drept, ea nu atacă *satele* săsești, ci atacă *orașele*, nervul însuși al vieții poporului sădesc.

Nu văd sașii progresele uimitoare pe cari le face elementul unguresc în Brașov, Reghin, Sighișoara, Bistrița, Orăștie ba până și în Sibiiu?

Pe acesta să-l combată sașii cu toate puterile, pentru că el nu-i un proces natural de creștere a populației, ca la »primejdia« românească, ci o direcție politică *conștientă și sistematică* din partea guvernelor ungurești, tendința de-a cuceri și maghiariza orașele săsești.

Ce caută armata de funcționari, de prof. unguri etc. în orașele săsești? Ce are de a face școlă de stat în Sibiiu, nenumăratele școli și instituții de stat din Brașov și din celelalte orașe săsești. Scopul lor e evident e *maghiarizarea*. Dacă acum câțiva ani consiliul comunal al Brașovului a respins propunerea de a se primi limba ungurească drept limbă oficială în oraș, este numai chestie de timp când, cu sistemul actual, propunerea asta va putea fi adoptată de o majoritate »patriotică«.

Și dacă toate aceste motive nu ar exista pentru deputații sași, unul singur ar trebui să-i împingă în opoziție: soarta conașionalilor lor germani din Ungaria.

Chiar dacă primejdia românească ar fi reală pentru sași, cum nu e, ei ar trebui să se alature deputaților români, riscând pieirea a 200,000 de sași din Ardeal pentru a salva un număr înzecit, două milioane de germani din restul Ungariei.

Căci este o rușine pentru poporul sădesc, faptul că un deputat român, dl Vaida a trebuit să apere în cameră interesele ger-

manilor din Bănat (interpelarea pentru adunările oprite dela Billéd și Bulkesz), este o rușine pentru sași că la alegerile generale trecute, candidații români au trebuit să cutiere satele nemțești ale Bănatului pentru a chema pe nemți la viață și conștiință națională.

Redactorul nostru domnul Sever Bocu a adresat după alegerea dela Cocota, unde fusese candidat, o scrisoare deschisă către germanii din Bănat. Și pentru scrisoarea asta, poate prima chemare la conștiință națională pentru acei nemți, dl Bocu a fost amenințat de presa ungurească cu procuror și cu temniță. Oare ce ar fi zis sașii dacă un *român* ar fi fost întemnițat pentru cauza *germană*?

Dacă actuala generație și actualii deputați sași nu vor înțelege lucrul acesta, noua generație simte în mod instinctiv primejdia ungurească. Ea îi va dezminți și va ști unde să se alature: la deputații naționali români, slovaci și sârbi în cari va găsi vrednici tovarăși de luptă.

Noua generație sădescă va înțelege că s'a isprăvit timpul pentru a se ascunde sub pretextul »circumspecțiunii« și al »prudenței« care în realitate e orbire și neprevădere.

Și dacă viitorii deputați sași nu ar fi tocmai în fruntea luptei naționale cum se laudă deunăzi un ziar sădesc, căci partidul național are membri prea de talie cari prin valoarea lor personală vor exclude puțința asta, totuși ei vor fi *alături*, în aceeași linie de bătaie și în deplină armonie cu ai noștri în lupta cea mare și sfântă pentru viața națională a tuturor popoarelor din țara asta.

**Nouile alegeri dietale, după cum scriu ziarele ungurești, ar fi să se facă în toamna anului 1908. Conte András Gyula are adică de gând ca la primăvară să aducă în discuția parlamentului proiectul de lege privitor la sufragiul universal. După votarea acestuia, conform înțelegerii cu monarhul, actualul**

schimbau, și apoi le abandonau. Carlo ar fi vrut să fugă cu Maria, dar tatăl său nu-i da bani și ar fi fost foarte greu să gătească cele nouă lire și cincizeci ce le ar fi trebuit pentru voiajul amândurora până la Neapol; se gândiră chiar la sinucidere, dar... se gândiră că nu este o soluție bună. În orașelul acela, nu se mai vorbea decât de amorul și suferințele lor, erau subiectul atenției generale, iar dacă vre-un napoletan venea în orașelul acela, îl duceau să vadă ruinele teatrului roman și i-se povestea cazul lui Carlo și al Mariei. Maria era veșnic palidă, nu suridea nici-odată, vorbea cu prietenile sale numai de zilele ei triste, refuză orice petrecere, mulțumită de a fi la fel cu eroina lui Mastriani. Carlo se plimbă tot singur, veșnic rău dispus, în baluri nu se mișcă dintr'un colț, mulțumit când auzea murmurându-se: bietul băiat ce tristă viață duce! La vizite, la petreceri, la adunări, vorba venea mereu despre cei doi amanți, și cel ce știa ceva nou despre ei, era primit cu brațele deschise: Carlo și Maria purtau cu demnitate greutatea popularității lor.

În sfârșit, nu știu după câți ani, mi-se pare patru sau cinci, de plânsete, de iubire lungă, lungă, lucrurile se schimbă. O persoană cum se cade — se găsește uneori și persoane cum se cade — după multe încercări și pledoarii, făcu pe cele două familii să înțeleagă că procesele îi ruinau, probă advocații ce se îmbogățeau pe socoteala lor; că cei doi tineri se uscau d'ampicioarele și puteau să dea în atac; că lucrurile mergeau rău pentru cele două case; ce Crist a iertat, să ierte și ei dacă voiau să găsească mulțumirea sufletească; vorbi atâta încât alte persoane luară parte la pledoarii, se puseră între ei,

incât fața lucrurilor se schimbă, se împăcă și hotărîră să căsătorească pe Carlo cu Maria.

Toți poate veți crede, că cei doi tineri fură foarte mulțumiți și foarte veseli; dar eu, ca navelistă sinceră, sunt silită a vă declara că la prima lor întâlnire liberă, fu o foarte mare jenă și timiditate din partea amândurora. Erau deprinși a se vedea de departe și din fugă, de a-și vorbi dela primul etaj în stradă, pe întunec, năbușindu-și vocea și acum se găseau unul pe altul cu totul altfel, poate chiar puțin ridiculi, nu găseau pretext de vorbă, mai mult tăceau, așteptând cu nerăbdare minutul să se despartă. Nu mai erau imprecățiile și lacrimile ce se amestecau cu cerneala scrisului, nu și mai scriseră. Totul era liber, nu se mai gândeau la paza părinților, nu mai aveau nici un gust de a-și șopti vorbe în secret, nu mai făceau planuri pentru viitor. S'ar fi cununat foarte prozaic, fără nici o piedică, ca alți la fel cu ei, și după ce a trecut surpriza ce dădu naștere căsătoriei lor, Carlo și Maria nu mai fură obiectul convorbirilor zilnice, încetară de a fi dați ca exemplu de fidelitate. Acum, atenția era îndreptată spre nevasta judecătorului care era acuzată că ar avea o simpatie criminală pentru substitutul de procuror: lucru foarte grav.

Cei doi amanți se simțiră părăsiți, o răceală născu între ei. Carlo găsea că virtutea fidanței lui, aceea virtute ce o admira în scrisori, se veșteja în casă; Maria se gândea adeseori că Carlo este puțin cam trivial în gusturi, și că ar nedemua pentru o cititoare alui Mastriani, ca să isprăvească cu un mariaj prostesc, un amor așa de furtunos. Schimbă între ei câteva cuvinte cam vii asupra »nerealizării iluziunilor« asupra

»miragiului« asupra »iluziunilor optice«, și multe alte înțepături ca acestea. La început fu o nemulțumire, apoi două, apoi în fiecare zi se găsea o altă. Într'o seară, Marie zise cu vocea iritată:

— Carlo, s'o sfârșim!

— S'o sfârșim — răspunse ei fără ezitare.

A doua zi, Carlo pleacă într'o călătorie de instrucțiune; Marie plecă la Neapol, la o vară a sa, ca să găsească un bărbat eroc. Familiile rupseră din nou relațiile: tatăl Mariei făcu o fereastră în zidul ce despărțea curtea vecină, tatăl lui Carlo ca să se răsbune zidi în fața ferestrei un coteț de porumbei, cari făceau murdărie peste tot, repede o citație, o a doua, o a treia, procesele reîncepură, și de data asta — ziceau advocații surizând — fără speranță de împăcare.

### Caracteristica mâinilor.

Marele ziar parizian »Figaro« a publicat mai zilele trecute, un interesant articol, semnat Fœmina, în care autorul încearcă să facă caracteristica mâinilor. Scris cu multă vervă și bine documentat din punct de vedere istoric, acest articol cuprinde judicioase observațiuni din care extragem următoarele pasagii:

... Să privim mâinele cari ni-se întind... Să ne uităm bine la ele.

Am observat că este imprudent de a acorda o prea mare încredere oamenilor cari au mâini de femeie și femeilor cari au mâini bărbătești. Pe când cei dintâi sunt niște înșelători, cele din urmă

guvern și cameră și-a împlinit mandatul și ar urmări să se facă noile alegeri.

**Lueger, croații și ungurii.** *Presa din Austria și din Croația publică o convorbire pe care un publicist croat a avut-o cu dr. Lueger. Zilele maghiare reproduc și ele această convorbire care este o aspră osândire a politicii maghiare. Bine înțeles: în același timp presa maghiară se năpustește cu o rară furie asupra lui Lueger, numindu-l dușman al maghiarilor și calomniator al țării ungurești.*

*Adevărat că Lueger a spus lucruri ce nu pot să placă ungurilor.*

*Intre altele, iată ce a zis:*

»Sunt de părere că deoarece prietina cea mai bună a croaților este Austria și nu Ungaria, ar trebui căutat mijlocul de apropiere. Eu, peste tot, susțin ideea ca naționalitățile să se alieze. Cunososc bine chestia croată și de aceea cred că un contact frățesc ar aduce roade cu mult mai iute decât cu ungurii. Purtarea delegațiilor croați în Budapesta m'a surprins și m'a înveselit. Aud că noile alegeri vor fi în Ianuarie. **Croații cinstiți trebuie să se întrunească într-o singură tabără împotriva ungurilor.**«

*Iată cum agită Lueger împotriva Ungariei — exclamă ziarele maghiare.*

**Transacția sancționată!** Oficiul de azi 1 Ianuarie n. publică legile privitoare la transacție, cari fiind sancționate de Majestatea Sa, întră cu ziua de azi în vigoare.

**Revizuirea legii industriale.** *In ministerul de industrie și comerț e gata deja proiectul de lege al reformei industriale. Proiectul cuprinde tocmai 1000 articole și după cum se spune ar fi numit să aducă oarecare ușurare în soarta micilor industriași.*

*Înainte de a se aduce însă în discuția parlamentului, noul proiect va fi supus debaterii camerelor comerciale din țară, iar după ce acestea își vor face observațiile lor, ministrul va aduce proiectul în discuția dietei.*

arată o periculoasă înclinare pentru dominațiune. Când cineva face prea multe gesturi, faptul dovedește că nu are o preț puternică convingere intimă, ci mai mult dorința de ați câștiga încrederea, într'un anumit scop și este natural ca oamenii fără convingeri să nu prezinte nici o siguranță, în sentimentele și atitudinea lor. Când gestul e rar și mofatec înseamnă sau că persoana care-l face este deprimată și oamenii deprimati trebuiesc evitați, cu îngrijire, sau că are un control absolut asupra sa și o ființă capabilă de a-și stăpâni emoțiile este foarte de temut.

Mănele lungi sunt încântătoare. Ele arată însă o oarecare slăbiciune de caracter, iar când degetele sunt ascuțite, denotă perfidie. Din contră, mănele scurte sunt un semn de vulgaritate și degetele păstrate dovedesc un caracter bestial.

Mănele slabe aparțin oamenilor cari nu iartă, iar cele grase egoiștilor. Mănele, cu mișcări vii și slăgace, sunt câte odată în serviciul unor inimi excelente, dar nu pot fi recomandate, fiindcă adesea cu intențiile cele mai bune din lume, se strică lucrurile cele mai prețioase.

Mănele ușoare și abile, mănele de artist, sunt cele mai teribile, pentru că intrunesc în ele toate defectele și inconvenientele, atât ale celor grase, cât și ale celor slabe și cu degetele ascuțite. Cele cari sunt în continuă mișcare, mănele elocvente, au pasiunea publicului și nu sunt făcute pentru bucuriile intimității, iar cele greoaie și scurte, trebuiesc desprețuite, nefiind bune la nimic.

În ce privește mănele nervoase, Dumnezeu să aibă în sfânta lui pază, pe acei care-i iubeste, de mișcările lor iuți și adesea neașteptate!

În definitiv, cărui chip aparțin mănele în cari ai putea să-ți pui inima, în toată siguranța?

Vai! Nu știu nimic... absolut nimic!

## Acțiunea de scăpare a școalelor.

Poporul românesc respinge ajutorul de stat.

Scuzele comlăușenilor.

Pe ziua de azi avem plăcerea să înregistrăm iar mai multe vești despre alipirea poporului pentru școala sa.

Ne-a venit însă și un răspuns din Comlăuș, care vrea să scuze actul lor de slăbiciune și rușine națională. Il publicăm mai la vale. Argumentele ce se aduc în el sunt însă foarte slabe pentru a putea scuza fapta lor. Se arată că sunt săraci, că au multe sarcini, că plătesc 54% dare indirectă, că oamenii sunt foarte îndatorați etc., etc. Sunt astea scuze? Și dacă sunt îndatorați, economia tocmai la școală trebuie să înceapă? În alte comune nu-i așa? În Arad de pildă, darea indirectă este de 75%, vieța mult mai scumpă și mai grea și totuși s'a adus sacrificiul pentru școală. Pe aiurea tot așa. Mai bine să o spună deci sincer comlăușenii, că n'au dragoste pentru școala românească, pentru cultura națională, căci altfel nu aduceau o hotărâre de care trebuie să se rușineze nu numai ei, ci toată lumea românească. Greutatea răspunderii cade apoi fără îndoială asupra preoților și învățătorilor. Oricâtă scuză ar încerca să aducă, faptul vorbește în contra lor și aceasta cu nimic nu se poate scuza.

### Comune brave.

Chelmacul întregeste salariul.

Ni-se scrie: Comuna Chelmac (tractul Lipovei) a respins ajutorul de stat pentru susținerea școlii românești.

În 12/25 Decembrie comitetul și sinodul parohial întrunit a ridicat salariul la 1000 coroane și 2 cuincuenale la 400 cor. plus cuartir.

Fie aceasta o lecțiune ministrului Apponyi, că nu ușor părăsim școala de dragul ajutorului dela statul național maghiar.

În comitat a luptat pentru respingerea ajutorului de stat fruntașul George Nicoliescu, și marele proprietar Aurel Jucu. Onoare și cinste acestor țărani vrednici. Iar chinezul comunal Ioan Iovescu, crezând că va fi pe placul stăpânilor, a voit ca statul să ne fericească cu ajutorul lui din milă. Cuvintele lui însă au răsunat în pustiu. Salariul notat se pune în curgere dela Ianuarie 1908.

Comlăușul — care e mai bogat decât Chelmacul — poate avea rușine. Ar trebui să știe că din milă numai țiganii trăiesc. Și încă cineva: stelnițele.

### Cuiedii votează salariul.

Ni-se scrie: Sinodul parohial din comuna Cuiedii, ppresb. Buteni, în ședința ținută la 16/29 Decembrie 1907 sub prezidența domnului protopop tractual *Tr. I. Magier*, a ridicat salariul învățătoresc la suma prescrisă de 1000 cor. asigurând prin aceasta fiilor lor nepătată moștenirea primită dela părinți.

Laudă și cinste li-se cuvine trejilor cuiedani cari știu ce înseamnă învățătura împreună cu credința în Dumnezeu.

### Comune vrednice.

Comunele bisericesti gr. or. române, Doman, Măniom din tractul Bocșa, cele din urmă comune mici, cu puțin peste 100 numere de casă, au completat salariile și cuincuenalele învățătorilor conform legii noi.

Avis Comlăușenilor!

## Comune cari resping școala românească.

Comlăușul.

Privitor la cele publicate despre hotărârea sinodului parohial di Comlăuș de a cere pentru școală, ajutor de stat, primim următoarele:

În nr. 277 sub titlul: »Comlăușenilor nu le trebuie școală românească«, — se pune întrebarea: »Cari sunt motivele acestei hotărâri? Că-tind și auzind poporul, că s'a publicat hotărârea referitor la întregirea salariilor învățătoresți în »Tribuna« — m'a rugat să scriu, că ce este cauza adevărată, ca să vadă lumea, că nu de sburdați, ci sub povoaarele grele ale sărăciei s'a născut hotărârea, — și că nu sunt ei români slabi sufletește, ci numai materialicește.

Deși Comlăușul pare a fi comună fruntașă, bogată, — dar adevărul e chiar contrarul. N'aș crede, că există un popor mai sărac și ca »corporațiune« mai nefericit, ca acesta. — Pământul e aproape tot al băncilor, în cartea funduară figurează suma de 300.000 cor. datorie intabulată, nu este comlăușan al cărui pământ ori casă nu ar fi însărcinată. Locuitorii români în mai mare parte sunt jeleri, cari afară de casă nu au nici o brazdă de pământ; — câștig, — abstrăgând timpul secerișului și a culesului, — de loc nu au, pentru că fabrici, domni nu sunt, unde cât de puțin ar câștiga. — O altă nevoie e aceea, că sunt conlocuitori cu ei nemți, cari azi-mâne posed din avere (pământ, case) jumătate, deși la număr nu sunt 1/3 parte. În 4 ani aproape 8—10 sfărtaie de pământ au cumpărat dela români, — (Destul de trist lucru. Red.) cari din contră nu sunt în stare să cumpere dela aceștia nici măcar un loc gol de casă. — Și dacă din mila Tatălui ceresc nu se vor îndrepta trebuirile românilor spre bine, nemții îi potopesc cu totul.

De ce? Românul comlăușan duce lux, nevestele cu albele, roșel, apoi au început un obicei prost: pilăresc, iar grădinile le samână cu trifoiu, ca să nu aibă lucru în ele, ceapă, verdețuri, comlăușana cumpără în piață. Bărbații poartă cizme cu foi, cu căciuli de astragan, nădragi ungurești, apoi pipa și pălincuța încă nu lipsește. Acestea le observ ca la singuratici.

Ca comună politică n'au averi, — pământuri, puste ori păduri, din a căror venit s'ar putea plăti cel puțin cheltuielile administrative-politice. Ba încă spre nefericirea românilor, a păgubit comuna cu 85 mii cor. zi optzeci și cinci de mii cor. adunate prin arendarea țelinilor! —

Au ost bani — dar astăzi nu-s! Li-s'a acățat chiar și procese criminale sârmanilor comlăușeni. Mai dăunăzi s'a publicat și în »Tribuna«, că 15 acuzați din Comlăuș au fost achitați la apărarea diul dr. Marșieu din partea tribunalului. Așadar Comlăușul, ca comună politică se susține cu 54 proc. arunc după darea directă, care pentru români e 14.000 cor.

Ca comună bi-ericească stau comlăușenii cu mult mai miserabil. Nu au nici o brazdă de pământ, afară de sesiunile preoților. Au avut 11 jugăre pământ arător, dar l'au vândut pentru zidirea bisericii. Pe lângă sărăcia aceasta mai are comuna bisericască două procese: unul iscat înainte de zidirea bisericii, altul după zidire. Cele două procese vor aduce pe sfânta biserică vr'o pierdere de circa 6000—8000 cor., cari sume numai din repartiție se poate încasa. Zidirea bisericii a produs o datorie la »Victoria« și »Uj-szentar-nai bank« de 13.900 cor., iar încurcătura cu întreprinzătorul 6000 cor., deci aproape 20.000 cor., plus datorie la societatea de înmormântare 1500 cor.

Susținerea celor 3 școli și 3 învățători până în ziua de astăzi e anual 2400 cor., ce dă un procent de 17.14 proc. plus 6 proc. spese culturale și 1680 convenția preoțească.

Așadar în așa stare materială critică a aflat legea lui Apponyi Comlăușul. La sarcinile actuale mai adăogând ridicarea salariilor învățătoresți conform legii. În ridicarea alor 3 învățători cu 3 cuincvinale 12.86 proc. 1800 cor., iar de acum în 25 ani maximalul salariu 42.86 proc. 6000 cor. Laolaltă 63.780 cor.

Deci în viitor comlăușenii neavând realități, nici bisericesti, nici comunale, ar fi fost îngreunat anual între 55.980—63.780 cor.

Aceasta este cauza adevărată a cererii ajutorului dela stat. *Pantelimon Ardelean, teolog.*

## Din România.

**Conferința dlui Gr. Tocilescu.** Duminică seara dl prof. Gr. Tocilescu a inaugurat conferințele publice ale Ateneului Român. D-sa a vorbit mai întâi despre rolul Ateneului în istoria culturii românești. În seara de 21 Ianuarie a anului 1895, Constantin Exarcu a formulat ideea Ateneului Român în aceste trei cuvinte: Istoria, Artă și Femeie. Dl Tocilescu amintește numele tuturor marilor oratori, cari s'au perindat la tribuna Ateneului și cari, cu sufletul și cu vorba, au luptat pentru idealul lui. Printre aceștia nu trebuie să uităm pe marele dispărut, Vasile Ureche, care împreună cu Exarcu, reprezintă pe cei doi luceferi ai Ateneului Român. Aduce de asemenea laude actualului președinte al Ateneului, dl P. S. Aurelian, care printr-o fericită întâmplare este acelaș președinte de acum 43 de ani, când s'a înființat Ateneul. În urmă dl Tocilescu trece la subiectul conferinței sale, adică la România și mijloacele ei de apărare în epoca romană. Acest interesant subiect, tratat cu o rară competență istorică, a fost ascultat de un număr public, care în repetite rânduri a răsplătit pe conferențiar cu binemeritate aplauze.

**Presa și Regina.** Dl I. Procopiu, președintele »Sindicatului ziaristilor« a trimis următoarea telegramă de felicitare M. S. Regina:

M. Sale Regina, Palatul regal.

Membrii »Sindicatului ziaristilor« întruniți azi în adunarea generală, înainte de a-și începe lucrările roagă pe înalta lor protectoare și președintă de onoare să binevoiască a primi omagiile și respectuoasele lor felicitări cu ocaziunea aniversării nașterii sale.

Sindicatul aduce grațioasei Suverane și Ilustrei scriitoare velle sale mulțumiri pentru înaltul aprigin moral ce binevoește a i da pentru propășirea presei.

Președintele sindicatului ziaristilor. I. Procopiu.

**Eforia spitalelor civile din București** a luat dispoziția să vândă la țărani prin licitație toate bunurile mici înfundate ce se află pe moșiile sale din diferite județe ale țării.

Aceste bunuri sunt în număr de 160, a căror întindere variază dela 5 la 10 pogoane.

Licitatia pentru aceste bunuri se va ține între 16—31 Ianuarie 1908 la prefecturile județelor Argeș, Brăila, Buzău, Dâmbovița, Ialomița, Ilfov, Muscel, Prahova, Romanși, R. Sărat, Teleorman, Vlașca și Vâlcea.

## De lângă cetatea lui Gelu.

— Dela Cluj. —

Sunt în Cluj o grămadă de instituțiuni culturale, de cari nu se interesează nime.

De casina română nu se interesează nimeni. Întrebând pe un domn universitar că cine e președinte? mi-a răspuns, că nu știe. De fondul școlii de fete nici habar nu are nimenea. S'au băgat bani, — spun că s'împrumutați în un edificiu la biserica gr-cat., se zice că i școală. În realitate e cartierul preotului și protopopului. De reuniunea sodalilor români habar nu are nimeni. O grămadă de ucenici, ce se ajutau până acum cu călțuni și vestminte umblă desculți și goi ca vai de ei.

**De organizarea comitatensă nu visează nimeni.** Așa a ajuns cele 90 % români de nu au un singur oficial român la comitat, măcar că nu-i așa de mult de când sună în sala comitatului și limba română. Erau conducători.

Poporul la sate e lăsat de capul său și pradă străinilor și băncilor — neluând afară nici cea românească, înființată pentru ajutorarea poporului din comitat. Incasează cu procese paralele și înființează mereu la filiale în alte comitate, unde poporul român poate e în mai bună stare materială, ca cel din jurul Clujului.

Ce să zic de școale. Mai bine să nu vorbesc. Căci au vorbit destul bieții învățători la sinod, fără nici un rezultat.

Sinodul acesta a fost convocat mestecat: preotul din fiecare comună și 2 mireni, din cari s'a exprimat dorința că unul să fie învățătorul.

S'a convocat însă așa de târziu și așa înflorit, încât mulți preoți numai cu 3 zile mai na-

inte de ziua sinodului au primit convocarea. Preoții apoi ca să facă destul invitării au trimis, cei mai mulți câte pe un om ori doi din cari unul a fost și învățătorul dacă e persoană plăcută proatului, ca să fie »deputați mireni la săbor«. Alții nici aceasta osteneală nu și au luat.

S'au verificat firește toți. Unii erau așa de murdari în îmbrăcăminte de credeai că vin din grajdul cu bivoli ori cu alte animale de casă. Stau gură cască și se uitau cum se împoacă preoții și învățătorii înfrunte cu președintele asupra venitelor unui »fund« pe cum îl numeau des și cu predilecțiune.

Mare gălăgiă s'a făcut și cu întrebarea că cine are drept de a vorbi la obiect și cine nu.

S'a cetif și un deliberat adus în numele scaunului apostolic al Romei, în care se recunoaște, că la augmentarea fondului său să-i zic cu proții »fundului« a contribuit partea leului dl Basiliu Podoabă. Dreptul de a lua parte la desbatere i s'a constatat și dânsului din partea prezidiului. Așa a urmat de un laic dl Ladislau Pop ca delegat al adunării bis. din Cluj (care se zice, că nici nu s'a ținut) a apărut deliberatul Romei fața cu prezidiul.

Despre îmbunătățirea salarelor învățătoresți, despre mersul învățământului nici vorbă nu s'a făcut. Școalele nimenea nu le vizitează. Învățătorii sunt tare dispuși. Să spune că învățătorul din Teuș o comună în apropierea Clujului se părăsește cu poporul pentru salariul rămas neplătit de pe 3 ani în sumă de 1200 coroane, căci protopopul a negles a trimite actele la locurile mai înalte să-i liquidez ajutorul de stat de 400 coroane la an pus în prospect. Acum sârmanul popor e în năcaz, căci el e amenințat cu execuțiune. Învățătorul ca să poată piri s'a dus pe câmpie.

În 24 Dec. s'a ținut adunarea învățătorilor gr. cat. din tractul Clujului. A fost convocată pe ziua sinodului ca să ieie parte și preoții. Durere numai trei preoți au participat. Din popor nimenea. Prelegere populară nu s'a putut ține, nefiind cui. Un conflict a fost între învățătorul Porea și protopopul căci acela a propus să se facă reprezentațiune la sinod pentru îmbunătățirea salarelor ca să nu fiamânzească unde se poate încă 2 ani până va veni regimul cu ajutorul său. Protopopul i-a zis să nu strice frumșea lucrurilor începute să nu pună sulfa în coasta bisericilor, ci să aștepte, căci nu învățătorii sunt chemați să facă inițiativa.

Învățătorii totuși au făcut, dar fără rezultat căci sinodul a aflat de bine a trece la ordinea zilei peste aceasta întrebare.

Un privitor.

## Lupta în comitate.

**Congregație în Timișoara pe ziua întâiu de Crăciun.** Ni-se telefonează: Fișpanul Návay, desigur din deferență față de români și sârbi, a convocat noua adunare a congregației pe ziua întâiu de Crăciun.

Clubul român a intervenit pentru revocarea convocării.

**Alegerea de funcționari din comitatul Bistrița-Năsăud.** În congregația comitatensă ținută Luni 23 Decembrie n. au fost realeși: funcționarii cei vechi și anume: vicespan Gottfried Lani, protonotar dr. Leon Scridon I., vice-notar dr. Albert Kräutner, II. vice-notar László Czirjék, III. vice-notar dr. Béla Felszegi; președinte al sedriei orfanale: Iohann A'zner, asesori: Procopiu Cutean, Ioan Șerban și dr. János Kriza, notar la sedrie Ioan Corbul. Proprietari: Dr. Imre Hunyadi, Aladár Urány, Zoltán László, George Huzsda, pretori: Arpád Schmidt, George Vártic, Carl Dör, Gustav Gondosch, Mihael Philippi, Victor Schiffbäumer. Fișcal al comitatului a fost numit dl dr. George Linul. Comitele suprem a numit funcționari-onorari pe următorii: fișcal dr. Iosif Brecher, prim medic com. pe dr. Gáza Hajnal și dr. Iosif Haimann; prim-pretor A. Schmidt, C. Dör și dr. R. Felszegi; pretori onorari Vasile Ghetie, conte Aristid Logotethi și Barnabás Krüzselyi.

## Din străinătate.

**Congres secret al anarhiștilor italieni.** Poliția a descoperit într-o pivniță un congres al anarhiștilor din Italia. S'a găsit o listă, pe care eră însemnat numele acelor domnitori, pe cari anarhiștii și-au pus de gând să-i asasineze în anul acesta. Între alții, figurau și Francisc Iosif, Victor Emanoil, Țarul Nicolae, Don Carlos și Sultanul Abdul Hamid.

Peste 80 de anarhiști au fost arestați. S'a început o anchetă severă împotriva lor, deoarece se crede, că între dânsii, vor fi și de aceia, cari au comis vre-un atentat, dar au isbutit să scape din mâna poliției.

**Țarina rău bolnavă.** Țarina e rău bolnavă. Medicii de la curtea imperială i-au recomandat să schimbe clima.

Țarina ar voi să plece în străinătate, dar numai împreună cu feciorul său, cu moștenitorul de tron. Țarul Nicolae însă nu voiește să-l lase pe moștenitorul de tron, deoarece se teme de un atentat împotriva lui.

**Demisia ministrului de război italian.** Regele Victor Emanoil II a primit demisia ministrului de război, general Viganò. Urmașul său va fi inginerul Castano Severino.

**Pentru potolirea răzcoalelor în Finlanda.** Din Petersburg a plecat un tren de 33 vagoane, încărcat cu soldați înarmați, spre Finlanda, ca să potolească zilnicele răzcoale de acolo.

**Linștea în Persia.** Parlamentul a refuzat oferta mai multor orașe persiene, ca să i trimită în ajutor oameni înarmați. Atât în Capitală, cât și în provincie, ordinea e restabilită. Ziarele apar din nou, prăvăliile sunt iarăși deschise. Sandi, guvernatorul din Bulag s'a reîntors iarăși la reședința sa.

**Moartea subită a unui ministru francez.** Paris, 1 Ianuarie. În ședința de ieri a Senatului Guyot-Dessaigne, ministru de justiție, a încetat subit din viață, în urma unui anevrism.

El a fost dus mort, pe brațe, din sala Senatului.

Clemenceau, primul-ministru, luând cuvântul, i-a făcut un călduros panegiric; tot așa și președintele Senatului, iar ședința s'a ridicat, în semn de doliu.

Fallières, președintele Republicei, a adresat familiei defunctului o telegramă de condoleanțe.

**Amănunte asupra procesului dela Viborg.** Petersburg. — Toate zările liberale își exprimă convingerea că toți politicienii dați judecăței pentru semnarea manifestului din Viborg vor fi condamnați.

E probabil că tribunalul va dispune ca acuzații să fie menținuți în prevenție până la judecarea apelului lor. Pentru a evita aceasta, foștii deputați ai Dumei vor trebui să depue o cauțiune de 10.000 ruble de persoană, ceace face în total un milion și jumătate de ruble. În scopul acesta s'a deschis la Moscova o listă de subscripție care a colectat aproape întreaga sumă.

**Procesul Moltke-Harden.** Procesul Moltke-Harden continuă. Ieri a fost ascultat martorul Schweningen, fostul medic al cancelarului Bismarck. Explicările lui Schweningen au fost favorabile pentru Harden.

Lumea așteaptă cu nerăbdare rezultatul acestui proces senzațional, cu atât mai mult, cu cât de ambele părți în litigiu, sunt argumente puternice. Se crede însă, că dacă Moltke nu voește să se impace cu Harden, atunci acesta va fi osândit. Marți desbaterile s'au terminat.

Prim-procurorul Isenbiel a spus că Harden a pricinuit atâtea rele, în cât nu poate cere pentru el pedeapsă în bani, ci cere pentru el temniță, și anume patru luni temniță.

## Primarul dr. Lueger despre criza croată.

Primarul Vienei, dl dr. Karl Lueger a spus într-o convorbire a corespondentului ziarului »Agrar Tagblatt« următoarele:

»Inainte de toate trebuie să declar că întotdeauna am fost prieten sincer al croaților — a început dl Lueger. — Cunoșc situația grea în care se află acum croații; știu că sunt îngrădiți de pornirile șoviniste ale maghiarilor. Nu e, deci, mirare dacă întotdeauna am simpatizat cu ei. În vremea de azi e greu să intru în critica amănunțită a chestiunii, căci maghiarii dau cuvintelor mele o interpretare falsă, afirmând că noi conspirăm.

»Eu întotdeauna vorbesc sincer și fără încurjur, iar dacă spun adevărul maghiarii se supără fiindcă pe ei adevărul îi ustură. Cu toate acestea nu pot să-mi înăbușesc simpatia pentru croați și trebuie să spun ce am pe inimă.

»E vorba de rezoluția dela Fiume. Cunoșcând caracterul ungarilor, m'a surprins mult că s'a adus o astfel de rezoluție. Aceasta a fost o greșală politică. Nu sunt mulțumit nici cu politica urmată de croații din Reichsrath. Cel mai sincer prieten al croaților e Austria. Sunt de aceea de părerea că ar trebui să lucrăm cu toții ca să ne apropiem cât mai mult deolaltă.

»Eu în general aprob idea ca naționalitățile să încheie o alianță. Firește, asta n'ar fi pe placul maghiarilor. Atitudinea deputaților croați din camera ungară m'a surprins și îmbucurat în acelaș timp. Eu cred în izbânda croaților și voi păstra și pe viitor simpatia mea pentru lupta lor dată în interesul fericirii țării lor.

## Un apel.

Românilor din jurul Bradului li-s'a adresat un apel, din care scoatem următoarele:

1. Mijocul cel mai puternic pentru deșteptarea și luminarea masselor sunt cărțile, scrise pe înțelesul mulțimii. Comitetul »Asociațiunii« an de an înprește cărțile pentru popor, ajută foaia »Țara noastră« redactată de poetul O. Goga și a hotărât că acolo, unde sunt cel puțin 4 membrii ajutători cu taxe anuale de 2 cor., dă în dar toate cărțile sale pentru a întemeia o bibliotecă a poporului din acel sat. De cumva aveți o asemenea bibliotecă vă rugăm a stăruî pe toate căile pentru folosirea ei, împărțind cărți și chiar cetind sătenilor în Dumineci și sărbători ceea ce aflați mai de folos, iar cu sfârșitul anului să binevoiți a ne raporta câți cetitori au fost și ce cărți s'au cetit mai mult? La cerere bucuros vă dăm o listă a cărților, ce ar fi de procurat și cari astăzi se află în ediții foarte ieftine, abia cu câțiva fileri. Iar de nu aveți asemenea bibliotecă, vă rugăm a pune toate silințele pentru a căpăta membrii la »Asociațiune«, și a ne înștiința, ca să putem întemeia cât mai în grabă în comuna dv. o agentură și o bibliotecă populară, dându-vă cărțile edate de »Asociațiune«.

2. Doară nicăiri în țară nu e mai mare numărul analfabeților decât în părțile noastre. Situația școlilor noastre s'a îngreunat nespun și dacă noi cărturarii nu vom pune umăr la umăr să ajutăm sătenilor, pe viitor numărul analfabeților noștri va fi și mai mare, iar cu oameni, cari nu știu scrie și ceti nu se poate face nici un progres. De aceea Vă rugăm cu toată căldura să începeți cursuri pentru învățarea scrisului și cetitului. Cu metoda sunetelor vii alui Gabel, cuprins în abecedarul de I. Vuia (tipografia diecezană, Arad), în câteva Dumineci se pot ajunge rezultate uimitoare, numai voință să fie. Vă asigurăm, că oamenii vor cerceta regulat și cu toată voia aceste cursuri. În Brad am început asemenea curs și bucuros Vă stăm într'ajutor cu toate deslușirile pe lipsă.

3. Negoțul și meseriile sunt foarte străine săteanului nostru. E de prisos a vă desfășura ce însemnătate au acestea și cât de mare datorință avem să îndemnăm neîncetat poporul la îmbrățișarea lor. Comitetul cercuial despărțământului

nostru prin membrul său dr. I. Radu se însărcinează a îngriji de plasarea băieților la măestri vrednici. Vă rugăm deci a comunica dlui dr. I. Radu câți băieți din satul dv. vor să fie aplicați la negoț și meserii, cu numele și etatea. Vom niza, ca să capete aplicație, fără ca părinții să aibă ceva spese.

4. Ministrul de agricultură al țării noastre, sub nr. 90835/907 anunță, că pe primăvara anului viitor va avea de împărțit un număr însemnat de oltoi din școalele de pomi ale statului. Și fiindcă preoților, învățătorilor și țăranilor, — la cerere, — le dă cu prețuri foarte reduse, abia cu 10 fileri bucata și fiind aceste oltoi cultivate cu pricepere de experți și fiind de soiuri alose, cari dau roade în curând, — Vă îndemnăm să vă folosiți de acest favor pentru întreaga comuna dv. Formulare de cereri Vă dăm bucuros de aici. Terminul ultim, până la care trebuie înaintate aceste cereri e 31 Decembrie. Prin întreprinderea deputatului nostru Vasile Damian la ministru sperăm, că vom căpăta un număr frumos de oltoi.

Vă invităm deci înscrieți-vă de membri ordinari (cu 10 cor.) ori ajutători (cu 2 cor.) pe an la »Asociațiune«, cereți oltoi și sprijiniți măestrile și negoțul!

Glasul părinților noștri, cari ne-au pus merinde la școală, îndurerat ne cere să îngrijim și de ceilalți fii ai lor, de frații noștri, rămași în întunecul și sărăcia satelor.

Sperăm, stimate d-le, că înțelegeți acest glas!

Brad, la Sf. Andreiu, 1907. Dr. Pavel Oprisa, director. Traian Suciu, notar.

## De ce nu au făcut românii obstrucție? —

Intrebarea și-o pune »Budapesti Hirlap« și răspunde pe aproape două coloane la ea. În partea întâiu a acestui răspuns se raporta la cele două explicații pe cari cetitorii noștri le cunosc: la interviurile părintelui Lucaciu din »Viitorul« din București și la explicările dlui Vlad din »Lupta«. Dar — zice »Budapesti Hirlap« — aceste explicații sunt numai pentru a ascunde motivul adevărat. Iar acest motiv după »Budapesti Hirlap« ar fi curentul de împăcare care s'a ivit între români, și de care nu se putea ca deputații să nu fie cont. I-a cumintit apoi și cazul Vaida, convingându-se că în parlamentul unguresc nu poți vorbi în limbajul articolilor agitatoare de ziar, ori a adunărilor prin popor. Un mare merit al creării acestui curent îi revine însă — zice »B. H.« — părintelui Lucaciu, care nu numai pentru a-și scăpa mandatul atacat, ci și din convingere a lucrat în sensul acesta pentru că știe că cu unguerii mai bine o scoți dându-te cu buna pe lângă ei.

Se raporta apoi la acțiunea lui Babeș, care este sprijinită de metropolitul Meșian și de episcopii Radu și Hossu. Laudă cunoscutul circular al episcopului Popea în chestia inscripțiilor pe edificiile școlare și constată că curentul este puternic și nu mai rămâne decât să se închege în partid și să formuleze program.

Acesta este sensul articolului din »Budapesti Hirlap«, din care însă se vede cât de colo, că nu exprimă altceva decât o sinceră dorință alui »Budapesti Hirlap«. Tot ce regretăm însă e, ca fapte și aparențe cari ar putea fi evitate, vin de multe ori să incurajeze astfel de combinații, cari le viu bine la socoteală adversarilor.

Altfel, paște murgule...

## NOUȚĂȚI.

ARAD, 1 Ianuarie n. 1908.

— Vremea în oraș și pe teritoriul comitatului Arad este ca de primăvară: ploaie aproape zilnic și e soare. Pentru câmp, prielnic!

— Un ordin care nu trebuie executat. P. S. Sa Mihali mitropolitul Blajului a adresat asemenea episcopului din Caransebeș, un ordin-circular către oficiile parohiale gr.-cat. pentru înlăturarea inscripțiilor românești de pe școalele românești.

Facem apel la toți preoții și învățătorii gr.-cat. de a nu executa acest ordin, din aceleaș motive pe cari le-am citat și la ordinul episcopului de Caransebeș.

— Iar Viena! În Februarie în 6 și în 20 se va juca pe scena teatrului Raimund din Viena două piese teatrale. Rolurile vor fi jucate de studenții germani din Ungaria, membri ai ligei înființată pentru susținerea germanismului în Ungaria.

Referitor la acestea ziarul »Wiener deutsches Tagblatt« scrie: Atunci, când unguerii prin anii 70 au nimicit dreptul autonom al sașilor, în întreaga Germanie a izbucnit furtuna mâniei. Conducătorii sașilor au plecat la împărat. Izadar, legea a fost sancționată. În acest timp a scris Keim F. »Cântecul de luptă al sașilor ardeleni«, pentru care a căpătat o mulțime de felicitări. Atunci a scris și piesele cari se vor juca acum.

Facem atenție pe toți să ia parte la predarea acestor bucăți teatrale succese.

Un ziar ungueresc dela noi scriind despre cazul acesta adaugă: iar va fi demonstrație în Viena în contra statului ungueresc.

Adăugăm și noi: în contra domniei de clasă ce e la noi va fi demonstrație, în contra oligarhiei, în contra... etc., etc. Ar trebui prea multă hârtie să pot spune pentru ce, va fi demonstrația din Viena, care nici nu s'a făcut și »cavale-reasa națiune« tremură, încheie »Lupta«.

— Nou proces. Citim în »Lupta«: La încheierea ziarului primește redactorul nostru responsabil o citație dela tribunal pentru a se prezinta pe ziua de 3 Ian. n., în afacerea unui nou proces pornit împotriva ziarului nostru.

— Când ești magnat, cu siguranță scapi mai ușor de belea, — iată un adevăr care se poate ilustra prin cele de mai la vale.

Astă toamnă fișpanul Hunedoarei, baronul Bornemissza Lipot (care are, se zice, numai patru clase primare) trecând prin Glogovaț cu automobilul, a călcat o fetiță.

Politia a început cercetări și după ce a aflat că cine era cu automobilul, a transpus actele la judecătoria, acuzând pe baron de omucidere prin imprudență. Chemat în fața judelei de instrucție, baronul s'a scuzat, zicând că de vină nu este dânsul, ci nenorocita de fetiță, care n'a auzit sunetul trîmbiței sale. Judele a primit această scuză și a sistat ori ce procedură împotriva baronului.

— Doi fii de milionari — osândiți. După o pertractare de două zile, tribunalul din Budapesta a osândit ieri la câte un an și jumătate temniță ordinară pe Biringer Tivadar și Haas Jenő, fii de milionari, pentru că au falsificat un cambiu în valoare de 60.000 cor.

— O sărbătoare artistică. Sub acest titlu dl Ioan Scurtu scrie în »Viitorul« dela 11/24 Dec. următoarele:

»Marele concert clasic pe care doșora Aurelia Cionca, tinăra artistă — celebră încă din anii copilăriei — l-a dat în sala Ateneului, Sâmbătă seară, este mai mult decât manifestarea strălucită a unui talent muzical extraordinar. Fără nici o exagerare, acest concert înseamnă în viața noastră culturală, un eveniment de care se pot bucura cu drept cuvânt și acei dintre noi cari n'au avut parte să asiste la desfășurarea lui. Ca o protestare, pe cât de fină și discretă pe atât de energetică, împotriva invaziei de artiști buni și răi ai străinătății, pe

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

cari impresarii şireţi îi ştiu strecură şi populariză oricând în Bucureştii aceştia uşor de ispiţit pentru orice glorie neromânească, — geniul muzical nelăgăduit al d-soarei Cionca s'a înălţat mândru şi muştrător pe scena Ateneului culturii noastre naţionale şi ne-a arătat în expresii sublime până la ce culmi ameţitoare se poate urca şi o artistă a noastră. Sala întreagă dela Loja regală unde se aflau Alteţele Lor Principesa Maria şi mica Principesă Elisabeta, până la cel din urmă ascultător din stalul cel mai dosnic, eră cuprinsă de o tăcere profundă, de o evlavie religioasă parcă, de o admiraţie fără de margini, în faţa revelaţiei cu adevărat măreţe a unei personalităţi artistice asemenea căreia nu răsar multe într'un veac, nici chiar din sinul cutărui neam apusean cu tradiţii culturale milenare.

Programul concertului a fost vrednic de artistă. Opere faimoase ale unor maestrii ca Wilh. Friedemann Bach (concert pentru orgă în D-moll), L. Van. Beethoven (Sonată în Cis moll, op. 27 Nr. 2), Robert Schumann (Arabeske, op. 18), Joh. Brahms (Balade în D-dur şi Scherzo Es-moll, op. 3), Fr. Chopin (Nocturne în F-dur, op. 15, Nr. 5 şi La Campanella), — iată problemele grele pe cari tinăra pianistă le-a rezolvat cu genialitate de săvârşită.

Nu voi face aici o apreciere critică a concertului. Cuvântul în acest senz este al specialiștilor. Cred însă că şi aceştia vor avea pentru d-soara Cionca numai elogii precum tot numai elogii au avut de spus la adresa dânselor mai renumiţi critici muzicali din Viena şi Berlin, cu prilejul strălucitelor concerte, pe care compatriota noastră le-a dat acolo de curând.

Vreau numai să atrag luarea aminte asupra deplinii armonii de calităţi artistice pe care o posedă d-soara Cionca.

Din acest punct de vedere, dânsa poate servi ca un model clasic ori-cărui artist: atât de înaltă este concepţia ei despre geniul ce l-s'a hărăzit, atât de neobosite sunt studiile ei pentru cultivarea lui, atât de uriaşă munca ce desfăşoară, atât de puternică pasiunea ce pune în jocul ei, atât de viguroasă energia mişcărilor care trebuie să urmească pe oricine, la o fiinţă de altminteri aşa de fragedă şi delicată.

Tehnică de o precizie admirabilă, o pricepere extraordinară de pătrunzătoare a fiecărui moment psihic din orice operă ar executa, o putere de interpretare la aceiaşi înălţime şi o căldură atotcuceritoare — iată armonia ideală a calităţilor unei mari artiste întrupată în personalitatea domnişoarei Cionca.

E o fericire pentru noi să putem constata mereu evoluţia eroică a geniului d-soarei Cionca, pe care ne-am deprins a o admira din copilăria ei şi a o vedea progresând cu salturi îndrăzneţe sub chiar ochii roştri.

Şi este o mândrie dreaptă pentru neamul nostru să aibă o astfel de artistă, pe care — la noi şi în străinătate — o aşteaptă o carieră de neîntrerupte daruri ale zănelor Gloriei, în templul căreia a fost condusă în triumf şi încoronată la vârsta abia de optsprezece ani, pe care o are acum.

— **Declaraţie.** Sub acest titlu primim următoarele:

În nrul 269 al »Tribunei« sub titlul »Se întâlneşte« a apărut o cronică, în care un domn se ocupă cu persoana mea, etăcându-mă într'un mod neobişnuit de aspru, vărsându-şi asupra-mi întreg amarul sufletului său.

Cauza acestui atac este împrejurarea, că m'am amestecat în afacerea nefericirii dela Lipova. În afacerea aceasta eu mi-am expus părerea aşa dupăcum mi-a dicit-o convingerea mea, nefiind influenţat de nici o împrejurare şi neamestecând în espunerea acestei păreri nici un motiv personal. Cu toate acestea din diferite părţi mi-se atribuie fel şi fel de motive şi scopuri, ce eu nu le-am avut în vedere la scrierea celor apărute în »Re-naşterea« în aceasta afacerea. »Tribuna« i-a dat afacerii d-lui protopop Hamsea, un colorit de interes public, prin urmare fiecare are dreptul să-şi spună părerea. La exprimarea părerii mele am avut în vedere numai şi numai motive pur obiective. »Tribuna« însă îmi atribuie şi astfel de motive, cari dacă de fapt ar fi avut asupra-mi chiar şi cea mai mică influinţă aş merită cu tot dreptul să mi-se spună, ce mi-s'a spus, în cronică sub titlul de mai sus.

Pentruca publicul să nu fie în rătăcire faţă de persoana mea mă văd conştiu a declara:

1. E o adevărată copilărie a mă pune încontinuu sub tutoratul d-lui Constantin Burdea, care nu numai că n'a avut asupra mea nici o influinţă la scrierea articolelor în afacerea tragediei dela Lipova, dar aşa cred că nici n'a cetit şi nici nu ştie că s'au scris articolele amintite.

Eu în politică nu duc un rol cu două feţe. Nu corăspunde adevărului nici aceea, că în privinţa predării fondului şcolar gr. or din partea reprezentanţei oraşeneşti din Caransebeş aş fi votat pentru predarea acestui fond, pentrucă eu nu numai că n'am votat pentru predare, dar am combătut din toate puterile hotărârea de a se predă fondul.

3. Ca român mi-am împlinit şi mi voi împlini şi de acum înainte datorinţa aşa cum îmi dictează mintea şi conştiinţa mea nelăsându-mă a fi terorizat din partea nimănui. *Dr. Nicolae Ionescu, avocat.*

— **Necrolog.** Ni-se anunţă că preotul din Fibiş *Valeriu Miuş* în etate de abia 39 ani şi după un serviciu de 14 ani la altarul Domnului în 22 l. c. st. n. şi a dat sufletul. În mormântarea, la care au luat parte preoţii din jur şi învăţătorii şi întreagă comuna a fost în 24 l. c. Fie-i ţarina uşoară!

— **Rudyard Kipling.** Kipling Rudyard, marele poet şi literat englez, a obţinut premiul Nobel şi faptul merită să atragă atenţia. Pentru prima dată, academiile suedeze a acordat această onoare unui compatriot al regelui Eduard al VIII-a. Franca a obţinut o până acum, de două ori. Germania, Spania, Italia şi Norvegia au fost pe rând onorate, cu această distincţiune, în persoanele lui Teodor Mommsen, José Eschegaray, Giosue Carducci şi Björnson. Singură Marea Britanie nu avusese încă nici un premiu Nobel şi e foarte natural ca recompensa acordată astăzi literilor engleze, în persoana lui Kipling, să producă o mare satisfacţiune, la Londra.

Există totuşi o nemulţumire şi ea nu provine din faptul că Kipling nu ar fi demn de această onoare. Dimpotrivă, ilustrul scriitor nu are decât admiratori şi amici, în toate părţile societăţii engleze culte şi reprezintă, fără îndoială, personalitatea cea mai marcantă şi cea mai cunoscută din literatura engleză modernă.

Cu toate acestea, aproape unanimitatea scriitorilor englezi ar fi preferat ca un altul, decât Kipling, să ia premiul Nobel.

Comitetul constituit la Londra, în scopul de a desemna, în fiecare an, academiilor suedeze, pe literatul cel mai bine calificat, pentru această onoare, a pus chiar la vot chestiunea şi în vremea pe când celebrul poet Swinburne obţinea aproape o sută de glasuri şi era recomandat, Kipling nu întrunea decât... trei!

— **Ceeace e gustos e mai bun** şi pentru organism decât alimentele sau substanţele greţoase cum sunt mai cu seamă doctoriile. »*Emulzia Scott*« e la tot cazul o substanţă care are un gust bun, e uşoară de mistuit şi e numai un extract al untului de peşte; copiii o iau cu bucurie. Se poate căpăta prin farmacii.

— **Ultima recercare.** Toţi fraţii preoţi cari au primit dela subscrierul opurile: »Amvonul« şi »Propovedaniile« şi n'au trimis încă preţul lor, sunt rugaţi, a trimite deloc subscrierului suma cu care dătoresc, căci la din contră voi fi silit să publică cu numele şi eventual a încasa şi pe altă cale. — Curtici, 31 Decembrie 1907. Ioan Nicosescu, paroh ort-rom.

— **Cine vrea să surprindă cu un frumos şi plăcut cadcu de Anul-nou pe iubii săi,** să se adreseze cu încredere la juvaerul Weinberger Ferenc. Arad, Szabadságtér 20, (palatul Fischer Eliz). Fiind magazinul încărcat preţurile sunt reduse, marfa cea mai bună şi serviciu prompt. Telefon 439.

— **Faşa fragedă şi mâna albă** este de cea mai mare importanţă pentru frumseţea femeilor. Astăzi fiecare damă foloseşte numai cremă Marta şi săpun Marta, fiindcă numai aceste s'au adevărat ca adevărat bune în contra piştrului, petelor de ficat, coşuri, miteseri, roşeata mânilor. Dă feţii şi mânilor frăgezime şi culoare albă ca zăpada preţul unui borcan cremă Marta costă 1 cor. o bucată săpun 70 fil. Se poate comanda la singurul preparator: Tóthy Imre şi Wachsmann Jenő, droguerie şi parfumerie în Szabadka.

— **Săpun de violele de Parma.** Sub această numire de câţiva ani e în circulaţie un nou săpun folositor. Cine nu iubeşte mirosul de violele? Şi dacă ştim, că acest săpun plăcut face faţa fină, dacă ştim, că în astfel de calitate şi pe lângă aşa preţ în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aştepta, ca publicul mare să nu întrebuiţeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna

de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăţi 2 coroane 20 fil. Pregăteşte Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek şi Weisz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timişoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— Va avea sărbători de Crăciun fericite şi neuitate acela, care-şi va comanda un gramofon de-al lui Tóth József. Catalog cu preţuri trimite ori-cui gratuit şi porto franco Tóth József, mare magazin de gramofone Szeged, Könyök utca.

## Economie.

Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta.

Budapesta, 1 Ian. 1908

INCHEEREA la 1 ORĂ

|                             |             |
|-----------------------------|-------------|
| Grâu pe Apr. 1908 (100 kg.) | 26.56—26.58 |
| Secară pe Apr.              | 24.22—24.24 |
| Ovăş pe Apr.                | 16.92—16.94 |
| Cucuruz pe Mai 1908         | 14.66—14.68 |

INCHEEREA la 4 ORE

|                     |             |
|---------------------|-------------|
| Grâu pe Apr.        | 26.56—26.58 |
| Secară pe Apr.      | 24.28—24.20 |
| Ovăş pe Apr.        | 16.92—16.94 |
| Cucuruz pe Mai 1908 | 14.70—14.72 |

Preţul cerealelor după 100 kg. a fost următorul:

| Grâu                           |                   |
|--------------------------------|-------------------|
| De Tisa — — — —                | 24 K. 70—26 K. 30 |
| Din comitatul Aibel — 25 >     | — 25 > 80 >       |
| De Pesta — — — —               | 24 > 85—26 > — >  |
| Bănăţenesc — — — —             | 24 > 90—25 > 70 > |
| De Bacica — — — —              | 25 > 05—25 > 85 > |
| Săcară — — — —                 | 23 > 80—24 > — >  |
| Orzui de nutreţ, cvalitatea I. | 15 > 90—16 > 10 > |
| > de cvalitatea II — 15 >      | 70—15 > 90 >      |
| Ovăş > > I — 17 >              | 05—17 > 40 >      |
| > > > II — 16 >                | 55—16 > 85 >      |
| Cucuruz vechiu                 | — > — > — >       |
| > nou                          | 14 > 10—14 > 20 > |

## Emulsiunea lui SCOTT

are un efect întăritor, neîntrecut asupra întregului organism; vindecă şi întăreşte plămânii. Emulsiunea SCOTT vindecă tusea şi răceala cea mai îndărătnică în timpul cel mai scurt. Chiar şi starea fizică a celor tuberculoşi o ușurează



EMULSIUNEA  
SCOTT

presupunând că se foloseşte la timp în cazul acesta vindecă definitiv.

Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Se capătă în toate farmaciile.

La cumpărarea Emulsiunii vă rog să observaţi marca care reprezintă un pescar.

## BIBLIOGRAFIE.

*Aviz cultivătorilor de vii.* În tipografia arhidiecezană din Blaj s'a început tipărirea cărţii: »Să dărea şi cultivarea viei« de Nicolae Pop, profesor de economie la seminarul teologic şi institutul preparandial din Blaj şi cuprinde toate lucrurile ce se recer la sădirea şi cultivarea viilor, după toate metodele (cep scurt, cep lung, pune sac cordon, cerc ş. a.) de cari se folosesc vierii noi mâni din ţara noastră, cuprinde mai departe metodele cele mai uzitate de altoire: în muschii sau altoirea forţată şi în verde sau luger, cari toate sunt arătate în chip, (120 chipuri) cum morburile viei şi mijloacele de apărare încontă acelor.

Cartea este censurată şi premiată cu 800 cor. de înaltul minister reg. ung. de agricultură.

Cartea se va tipări într'un număr restrâns de exemplare. Ceice doresc să o aibă să se adreseze: Tipografia arhidiecezană din Blaj — Blázsfalva.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.  
Editor-proprietar George Nichiu.

# Haltenberger Béla,

văpsitorle de haine, curăţitorle chimică și fabrică de spălat în aburi.

## ◆◆◆ KASSA. ◆◆◆

Se curăță sau se văpsește cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănării, haine de dame, bluse, toalete de bal.

**Jachete de piele descolorate**, se văpșesc într'o culoare închisă trainică.

**Gulerele și manșetele**, se curăță și se fac albe ca zăpada, fără chlor.

**În casuri de doliu**, se văpșesc imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expediarea cât se poate de repede și punctual **pe poștă și în provincie.**

**Odăjdii bisericesti**, brodăriile se curăță frumos și multă îngrijire.

S'a fondat la anul 1874.

# HAINÉ

pentru bărbați,  
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate, cele mai moderne, cel mai bun croi, paltoane și pardesii de toamnă și de iarnă în cele mai favorabile condiții și mai ieftine prețuri la

## Moskovitz Zsigmond

Liferaantul inteligenței române

## A \* R \* A \* D,

Edificiul teatrului.

● Filiala în piața Szabadság Nrul 1. ●

Toate vestimintele gata, la dorință se întocmesc conform corpului, fără alta renumerație.

In fiecare săptămână

●● **marfă nouă.** ●●

Tot felul de bunzi de călătorie, saci de picioare, și alte feluri de blănuri.

Telefon Nrul 534.

# Pictură fără profesor.

Dacă voți să studiați singuri pictura, cereți broșura dlui Andronie Țaranu. (Botoșani România.) Prețul 3 coroane expediat prin mandat poștal. Broșura se trimite imediat și francată.

## IOSIF SZEMES

COJOCAR ÎN BÁCSKA.

Oferează bondițiile sale pentru femeile române, cu prețuri moderate, cari sunt a se căpăta numai mai câteva săptămâni în Timișoara-Fabric, strada Andrassy.



Droagerie nouă.



## Oszkár Dubiniewicz

Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 8

Recomandă: Totfelul de articlii pentru curarea vitelor, îngrijirea bolnavilor și .. .. economia casnică. .. ..

Esențe de rum și licor, pudre pentru față, săpunuri, parfumuri, rum, cognac, teă în pachete și cantități după plac.

**Aparate și ace pentru braudare fardere.**

Plate de lemn formulate pentru lucrări Tarsó, Kerbschnitt și așa zise de ardere.



Droagerie nouă.



# Iun. Hepp Gyula

LIPPA.

Recomandă asortimentul lui de **diferite pieluri**, anume opinci recunoscute de locuitorii români din ținuturi veche.

FIRMA FONDATĂ LA ANUL 1860.

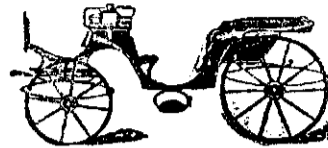
**S** lă n i n ă, kilogramul cu 68, unsoare 70, carne de porc 68, slănină pentru unsoare 68, unsoare 68, untură 72, șuncă afamată 90, dela pulpă 84, dela coastă 72, cărnați 80, caș de porc (șwartli) 64, jumeri 60 cruceri. M a ț e de porc uscate. S ă p u n de casă pe lângă prețuri moderate se pot căpăta la G a r a i K á r o l y, măcelar în A r a d, str. Boczkó nr. 2. Vis-à-vis de piața de pește (Hal-tér).

Comercianții și hotelierii vor profita de avantajii de preț.

# Szeszák S. és Fia

fabrică de trăsuri aranjate cu electricitate Kolozsvár, Malom-u. 12.

Mare magazin de trăsuri, care îndestulește — ori-ce pretenții; atelier de reparare. —



Fabrică de calese asortată cu toate mașinile moderne tehnice.

În Cluj și jur e unca fabrică, în care se pregătește fiecare parte a trăsuri: fabricăm roate, facem lucruri de fierar, pielar și de lustruit sub conducerea mea personală, cu prețurile cele mai moderate. — Ținta noastră principală e: lucrare bună și solidă, dar ieftină. — Serviciu prompt. — Răspundem imediat comenzilor din provincie. — Recomandăm diversele părți de trăsura, cari se vând; așa numitele „măntuitoare de noroia” cu șezutul închis bine Fondat în 1870. — Prețurent gratis.

.. .. Cel mai ieftin izvor .. .. de cumpărare pentru Crăciun.

Prăvălie nouă.

## Fischer Mór

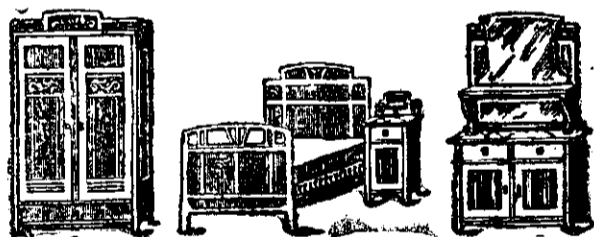
ARAD, piața Andrassy 20. (Palatul Fischer Eliz.)

Bogat asortiment de cele mai nouă și bune calități de **porcelan, sticle, lampe, rame, argint de china și aplacca obiecte de valoare și tacâmuri, precum și articole .. de lux. ..**

**TRUSOURI pentru MIRESE.**

Obiecte ocazionale, cadouri de Crăciun și Anul-nou. Mare magazin de pânze de oleiu. -

Cadouri de Crăciun.



## Fabrică de mobile.

Cel mai ieftin izvor de a procura mobile e în TIMIȘIORA.

Mare magazin cu tot felul de **mobile** pentru mirese, dormitoare, saloane, cafenele, hoteluri etc., dela cele mai simple până la cele mai elegante.

Primesc tot felul de aranjamente pentru **biurouri de cancelarii și bolte**, pregătirea meselor de biliard după deseme date sau planuite și desemnate de mine; nu altcum și tot felul de lucruri și mobile pentru edificii cari aparțin branșei măsuritului.

Onoratul public poate fi sigur de lucruri solide și serviciu prompt.

**Mobile se dau și pe lângă preț plă-tibil în rate lunare.**

In așteptarea comenzilor, rămân cu deosebită stimă:

## FORMAYER ALBERT

fabricant de mobile în

Temesvár

Oravicza

Gyárváros, 3 király-u. 6.

Pé-utca.

# Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

aranjată din nou

expediază și afară de cartel imediat cantitate cât de mare

## ACID-CARBONIC-LICHID

chimicește curat și natural, în lichid din isvorele de acid carbonic din bala celebră Buziaș, pentru prepararea apelor gazease, pentru restauratori și alte scopuri industriale.

!! Cel mai sponnie acid carbonic !!

Extrasul certificatului analizei chimice al institutului de a examina pe cale chimică mâncările și beuturile a. 1907 nr. 4615. „Mirosul și gustul” e normal. Conținutul de acid carbonic: 99-57%. In urma examinării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerințelor higienii publice și pe baza conținutului carbonic bogat se evaluează de cel mai bun. Cu informații servește prompt:

urotul de expedare de produse acid-carbonice și ape minerale al stațiunii balneare Muschong-Buziás în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZEN-SAV MŰVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDŐN).

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.



S'a început deja marele târg de Crăciun, la

# REICHEL.

In bazarul de concurență vis-à-vis cu statua „Libertății“.

Asortiment uriaș de jucării și obiecte de lux aranjat pentru jucării de copii și obiecte de lux, cu prețuri cari nu au mai existat.

In grupuri de 5, 16, 25, 45 și 90 împărțit.

Ca orientare pentru public dăm următoarele informații:

## Grupul 25.

Ciasornic cu mașinărie, tren, automobil, cioson omnibus, jucărie sunătoare, mașină de călcat de nichel, piano cu 8 tonuri, cărți cu chipuri indistrugibile, cărți de povești: Robinson, Grin, Andersen. Lumea basnelor tinereții, jocuri de societate, păpuși îmbrăcate în număr mare de 100 păpuși veritabile franceze în mărime de 22 centimetrii, ciasornice de buzunar cu trăgător, vatre de casă, mături în număr mare, animale de tinichea, roțile sunătoare, circion în formă de cheie, cuțite creioane și tocuri, săbii, puști, chipuri, vioare, mobile de casă, revizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși de celuloid indistrugibile, figuri de jucat, etc.

## Grupul 45.

Ciasornice de tras cu mașinărie, trăsuri electrice cu conduct superior, automobil cu vagoane colorate de tras, un aerobat puternic, ciosoni, și tot feluri de animale, omnibus — motor, vapoare, noutăți de ciasuri sunătoare, armă de casă ideală cu tablă de jintă, trăsura de purtat, echipament întreg de soldat, haionetă cu piele lustruită cu lac, serviciu de porcelan pentru șase persoane, miel cu tonuri muzicale, soldat puternic de nedistrus 6 bucați, cărți cu chipuri și cu povești, trăsura de păpuși cu roate de gumă, vase de cuină din tinichea, odaie de baie aranjată, mașină de călcat de fier, mojar, strângător de bani cu ciasornic și clopoțel domino de os, păpuși mari de gumă, iepure îndoit regulabil, ciosoni regulabili, tipografii pentru copii, de mână, lanternă magică, mașini de aburi veritabile, cuburi ilustrate 12 la număr, zidărie de piatră ca joc pentru copii, dulap, mașină pentru socotit, de copii, dobe cari se pot șuruba cu regulator; etc. etc.

## Grupul 90.

Animale regulabile trase cu piele, mici mari cu voce și animale din masche, vase frumoase, soldați indistrugibili călări, menagerii, trenuri regulabile cu șine, tot felul de figuri și animale, și mașini de vapor, corăbii, scrinuri «Riditer» de piatră, ferestrău de strugar cu garnitură, figure de șac puternice cu tablă de închis, domino de os cu 45 de figuri și 100 și 100 de alte articole.

## Păpuși franceze mișcătoare de lemn.

Mărime în centimetrii: 26 28 30 32 34 36 39 42 46 50  
35 40 45 50 60 80 90 110 145 160

afară de aceasta un mare assortiment de păpuși de piele, păpuși îmbrăcate sau de celuloidă.

Păpușele cumpărate la mine le repar, eu, în caz dacă se strică, și primesc tot felul de reparări posibile.

Mare assortiment în articole pentru înfrumșetarea popului de Crăciun.

Gramofoane și fonografe, cilindre și plăci de gramofon în tot felul de specii.

Cai pentru copii, de legănat, în toate mărimile.

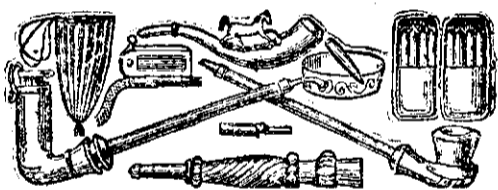
## Obiecte de lux:

Album de ilustrate de plüsch dela 45 cr. în sus, album de suvenir de plüsch dela 25 cr. în sus, casete de cusut, serviciu cu 6 farfurii 90 cr., serviciu de țuică 45 cr., uriaș magazin în obiecte: pentru spălat, mâncat, de ceai, portofolii de piele brodate, ciasornice, marmoră sculptată, mese mici de gust, serviciu de fumat de bronz și nenumărate alte obiecte.

Cumpărați argint de China, ocazional.

Umbrelle sau ploiere de mătăsă și otoman cu 1 florin 70 cr. și nenumărate alte articole.

Tot cumpărătorul capătă o mare fotografie.



## BAUER GYULA

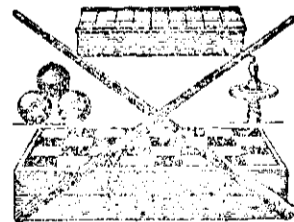
ARAD, PALATUL MINORITILOR.

Gele mai avantajoase daruri de Crăciun și Anul-Nou, în magazinuri bogate.

Recomandă pe lângă chezășie pipele de spumă veritabile, precum și tragătoare (camife), pipele mici de cigaretă și țigare din borosțean pregătite artistic. Afară de aceasta în în magazin cele mai fine ciubucuri din materie turcească și din spumă de mare, foarte ieftine.

Mașazin mare de camife de prun și vișin.

☞ Pun chezășie în scris, că marfa mea e veritabilă. ☜



Se primesc reparări, cari se țin de cioplit și strungărit.

Comande din provincie se efectuează repede.

## NAGY BÉLA ÉS TÁRSA

fabrică de posomant și nasturi  
UJVIDÉK, Duna utca 9 szám.

pregătesc tot felul de posomante pentru

**mobile și biserică**

mai departe garnituri de rochii, precum și șireturi foarte fine din material din țară și străinătate, cu prețuri moderate.

## GEORG DÉCSI

măiestru de instrumente muzicale Sibiu str. Ounei Nr. 10.



Magazin de tot felul de instrumente muzicale, depozit bogat de cele mai bune coarde.

Primește și execută prompt tot felul de comande din provincie, precum reparaază bine și ieftin orice lucrare ce aparține acestei ramuri.



**Cumpărări ocazionale  
de Crăciun cari țin  
până la Anul Nou.  
GEORGE JANCOVICI  
prăvălie de modă  
Arad, Forray utca 2a.**

Stofe de blouse la modă.

Stofe de haine la modă.

Delene de blouse la modă

precum: creton, zeffir și batist, — se vor  
vinde cu prețuri tare **scăzute.**

**Chiffon**

și resturi de pânză în  $\frac{1}{2}$  preț.

**Apoi:**

**Fete de masă de Damast,**

albituri gata, cămăși, corsette, pantaloni, cărpe de cap și jupoane, batiste, ciorapi. Apoi cămăși de bărbat, gulere, manșete, cravate, batiste și ciorapi, din cari se află un asortiment bogat, cu prețurile cele mai reduse. Serviciu prompt.

**Prețuri ocazionale foarte reduse.**

**Grósz Nagy Ferencz,**

farmacia DEBRECZEN, Șas-u. 8. "Arany egyszervu".  
Recomandă medicamente speciale preparate.

**Numai există reumă!**

Cine voinște să scape de orice soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul **Balzam Regesc** (Király Balzsam) al cărui efect vindecător recunoscut de medici. 1 sticlă mare 2.65 cor. cu îndrumare. 3 sticle mari 6.65 cor. cu îndrumare, porto franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai eficace medicament. **Numai există reumă!**



**MUSTAȚA E FRUMOASĂ**  
dacă întrebuințezi

**POMADA HAJDUSAG**

cea mai bună pentru creșterea și potivirea mustețelor, pregătită din materie neunsuroasă. Efectul se vede foarte iute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 30 fil. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2.15 Cor. Cu rambursă gratuit.

**MEDICAMENT**  
**PENTRU VOPSIREA PĂRULUI**  
în culori blond, brunet sau negru. Efect la moment. O singură vopsire e de ajuns, ca părul sau mustața o lună să aibă culoarea ce o dorește. Nu înăsprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor.

TELEFON 135.

**GELLER J.**

aurar și bijoutier

Arad, piața Andrassy nr. 14. palatul Hermann.

**Mare magazin**

de obiecte de argint veritabile

și

de tacâmuri

și servicii de masă.

Afară de aceasta

ciasuri fine de buzunar și ieftine.

TELEFON 135.

# Cimbalmé

cu aparat intern de oțel, cu ton fermecător de frumos, cu ajustament plăcut liferează pe lângă plățirea în rate și cu bani gata fabrica de instrumente muzicale a lui

**Varga Árpád, Makó.**

(Lădița de postă nr. 31)

● Preț curent mare și ilustrat se trimite gratis și franco. ●

# MAȘINI DE VORBIT GRAMOFOANE

de la 7 coroane în sus.

Cea mai ieftină sursă de a se procura în Ungaria și România.

Inregistrații de cânt și muzică, cele mai celebre cântări ale României, muzica militară și lăutari. Soluri de concert, monologuri, cupluri ș. a.



**Tóth József,**  
Szeged, str. Könyök nr. 3

Mare prăvălie de gramofone.

— Catalog de prețuri gratuit. —

Correspondență în orice limbă.

Novi plăci românești!

● Cel mai potrivit Dar de Crăciun. ●

Cel mai bun loc de cumpărat

# TEA rusească

veritabilă

de China și Caravan în pachete originale măsurate.

# Rum Jamaika

diferite soiuri veritabile  
în sticle proprii se pot găsi

la drogueria și parfumeria lui

# Vojtek és Weisz

ARAD.

# Acuma a sosit

## Untura de pește proaspătă de Norvegia

fară culoare și miros, calitate escelentă.

=== Prețul unei sticle 2 coroane. ===

Contra

supărărilor reumatice  
este escelentă

# Spirtul Reuma

Incercat de atâtea ori cu succes.

=== Prețul unei sticle 80 fileri. ===

Se capătă calitatea originală în farmacia lui

# Rozsnyai Mátyás

Arad, Szabadság-tér.

Nr. telefon 331.

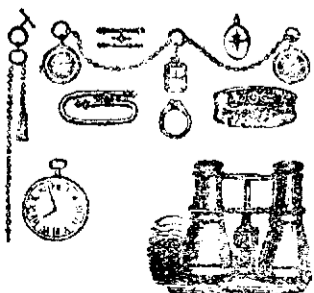
Nr. telefon 331.

# Sárga János

:: argintar și pregător de obiecte artistice ::  
Kolozsvár, Mátyás király-tér 13.

Telefon nr. 354.

Telefon nr. 354.



Abundant provăzut cu obiecte de aur și argint și petrii scumpe. Pregătește tot felul de lucrări artistice: în aur, argint și altfel de lucrări de artă maginetră. — Schimbări de aur și argint, conform cursului zilnic. — Cu preț curent servim gratuit și franco.

# CUMPĂRĂTURI DE OCASIE!

Aduc la cunoștința on. public, că am cumpărat prăvălia de porcelanuri și sticlărie a Fraților Gebhart și din cauza greutăților mutărilor, toate articolele ce se află în magazin, precum sticlării, porcelanuri, lămpi, lustre de gaz și electrice, tot felul de articole de podobă, tacâmuri de masă de alpaun și alpacca de argint, vase de tert din nickel ș. a.

**le vând cu preț redus**  
despre ce rog pe on. public să se convingă

Cu deosebită stimă:

Următorul Fraților Gebhart

**RAUGH RAIMUND.**

Prețuri ieftine!

Mobilierul prăvăliei e de vândut.

OPURI și BROȘURI

*Se recomandă*

FOI PERIODICE

*a executa următoarele:*

INVITĂRI  
 BILETE DE LOGODNĂ  
dupa dorință și în culori  
 BILANȚURI  
 ANUNȚURI FUNEBRALE

PREȚ-CURENTURI  
în cel-ee număr  
 NOTE  
 STATUTE • LIBELE  
 CIRCULARE

• Tot felul de lucrări tipografice •

atingătoare de această branșă

PROGRAME  
 BILETE DE CUNUNIE  
dupa dorință și în culori  
 ADRESE  
 BILETE DE ÎNTRARE

CĂRȚI DE VISITĂ  
diferite formate  
 MENU  
 PLICURI CU FIRMA  
 OBLIGAȚIUNI

# „TRIBUNA” ARAD

Str. Deák Ferencz nr. 20

• Diferite tipăriri pentru bănci •

Comandele primite să efectuese prompt și consciincios.

CĂRȚI în COMISIUNI

Prețuri moderate!

EDITURĂ PROPRIE

# Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără pentru prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Mijlocul cel mai bun de înfrumșetare din lume!

## CREMA de față REGINA

care pentru însușirea nelăntreacă de înfrumșetare la expoziția din 1900 Paris a fost premiată.

CREMA REGINA curată în timpul cel mai scurt față de orice catifelată. UN BORGAN 1.40 cor.

PUDRA REGINA se recomandă ca cea mai bună dintre pudrele cunoscute până acum cunoscente. Se vind în colcare albă, roză și cremă.

O ȘCATULĂ 1.40 cor,

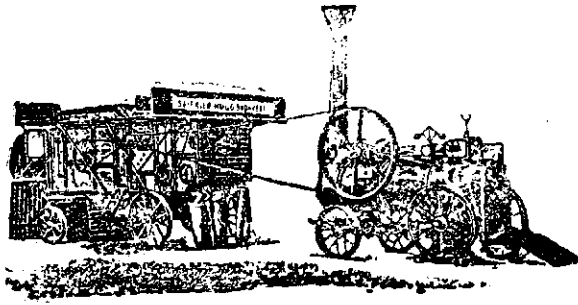
SAPUNUL CREMA REGINA e sapunul cel mai de toaletă pentru înfrumșetarea feței. O BUCATĂ 70 fileri.

De vândut în laboratorul chemical al lui

**Temesváry József,** apote-

Szeged, Petöfi Sugár-ut

și la Török József, apotecar, Budapest, Király-u.



## Provisiuni de mașini cu vapor LOCOMOBILE

făcător de jirezi de paie

în formă întrebuințată și cu dregere

se pot căpăta pe lângă condiții de plătere foarte favorabilă la firma

**SEIFRIED HUGÓ**

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Gratis! Gratis!

trimit oricui

cine se adresează la mine, catalogul de prețuri care a apărut de curând despre

**ciasornice**

de prima calitate și bijuterii, ciasornice bine regulate remontează cu 5 corcane 60 fil., un ciasornic de trezit perfect cu 2 cor. 90 fil.

**Cadouri mari de Crăciun!**

**Győző Brucker Nándor és Társa**

măiestru de ciasornice.

**Győr 75.**



# COVOARE

în toate calitățile,

saci pentru bucate, ponyve impenetrabile ștranțuri și sfoară

în cantități mici și mare se pot căpăta ieftin la prăvălia de articole industriale din Ardeal și Bácska.

**Reich B. Károly Fia és Társa.**  
Arad Andrassy tér 6 (Verbos-ház).

Urmașul lui Bumbera Imre

## BUMBERA ISTVÁN

croitor prețesc și civil. • Furnis. prețesc din loc Oradea-mare. (Nagyvárad)

Am onoare a aduce la cunoștința onor preoți că mi-am sosit pentru sezonul de toamnă și iarnă postavurile negre, cari își păstrează culoarea și le țin în magazinul meu bine asortat, pentru comanda din provincie ajunge o reverendă de model, sau o haină, la dorința mă duc ori unde cu plăcere pe cheltuiala-mi proprie.

Tot asemenea țin în magazin postavurile cele mai noi și moderne din patrie, franceze și engieze pentru tot felul de pardesie și platoane de iarnă.

Pe sabbători.

## KALLAP JÁNOS

Arad, pe strada Deák Ferencz nr. 35.

Își recomandă depozitul mare de turte, ciară și miere de stup și magazinul de lumini »Milly« și de ciară, smirnă, ... tămâie, oleu de ars, etc. ...

## TRISKA J.

Pianine — Cimbale — Pian Harmonice

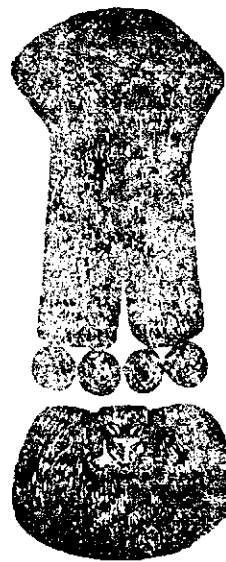
în prețul de fabrică se pot căpăta și plătit în rate.

• Se închiriază instrumente. •

Acordarea sau repararea în loc sau în provincie o săvârșește prompt.

Cel mai mare magazin de pian în Ardeal **TRISKA J.**

J. CZSVAR  
Sétatér-u. 10. (Casa propr.)



## Weiszfeiler Sándor, blănar

Brassó, str. Kapu nr. 64.

Prăvălie exclusivă de blănuri preparate proprii în mic și mare.

Ține în magazin: Boauri (manșoane, manșete, bunzi, saci de picioare, paltoane scurte, căușt de pe și de stofă asortiment bogat.

— Se primesc comande, transformări, și reparaturi. —

Comanda din provincie se săvârșesc repede și prompt.

**Bunzi de călătorit sau de picioare,** ile dau împrumut; blăniile cumpărate la mine

— se curăță gratuit. —

FONDAT ÎN ANUL 1890.

Prima și cea mai mare fondare industrială de calapoade (capta) pe Alföld a lui

## Pless Sándor

fabrică de calapoade

Szeged, Brussel-körút nr. 30.

premiat în 1901 la Măcăn cu marele premiu și diplomă, Zenta în 1903 cu diplomă de onoare și medalie de aur, la Pancsova în 1905 cu diploma și medalie de aur.

Face și ține în magazie tot felul de calapoade moderne,

din cel mai uscat lemn.

COMANDE din provincie se efectuează repede și prompt pe lângă cele mai moderate prețuri. — — — LISTA cu prețuri, se trimite gratis și franco.